

Голові разової спеціалізованої вченої ради
в державному некомерційному
підприємстві «Державний університет
«Київський авіаційний інститут»
доктору наук з державного управління,
професору
А.П. ЛЕЛЕЧЕНКО

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата наук з державного управління, доцента, доцента кафедри публічного адміністрування Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу Міжрегіональної Академії управління персоналом **Майстренко Катерини Миколаївни** на дисертаційну роботу Марченка Романа Валерійовича “Взаємодія засобів масової інформації та органів публічної влади: державно-управлінський аспект”, поданої до захисту в разову спеціалізовану вчену раду державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут» Міністерства освіти і науки України на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 28 “Публічне управління та адміністрування” за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування”

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Сучасне демократичне врядування неможливе без інституційно забезпеченої взаємодії органів публічної влади та засобів масової інформації. Саме через медіа суспільство отримує відомості про діяльність держави, оцінює обґрунтованість управлінських рішень, реалізує громадський контроль та формує довіру до публічних інституцій. Водночас медіа не можуть бути зведені лише до каналу передавання офіційних повідомлень, оскільки в демократичному суспільстві вони мають забезпечувати плюралізм позицій, редакційну незалежність, критичне осмислення державної політики та належний зворотний зв’язок між владою і громадянами.

Актуальність обраної теми посилюється цифровою трансформацією інформаційного простору, розширенням ролі онлайн-медіа і цифрових платформ, а також необхідністю вдосконалення комунікаційних механізмів держави в умовах воєнного стану. Поширення дезінформації, інформаційно-психологічних операцій, маніпулятивного контенту та ризиків політичного впливу на медіа потребує управлінських рішень, які одночасно гарантують інформаційну безпеку, дотримання свободи слова і недопущення цензури.

Європейська інтеграція України визначає додатковий вимір досліджуваної проблематики, оскільки передбачає наближення національного інституційно-правового середовища до європейських засад медіаплюралізму, відкритості публічної влади, незалежності медіа, прозорості медіавласності та

належного регуляторного врядування. Відповідно, наукове обґрунтування механізмів взаємодії засобів масової інформації та органів публічної влади є своєчасним як для науки публічного управління, так і для практики державотворення.

У зазначеному контексті тема дисертації Марченка Романа Валерійовича “Взаємодія засобів масової інформації та органів публічної влади: державно-управлінський аспект” є актуальною, суспільно значущою та такою, що відповідає завданням удосконалення механізмів публічного управління в умовах цифровізації, європейської інтеграції та протидії інформаційним загрозам.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз змісту дисертації Р. Марченка та переліку оприлюднених за її темою наукових праць дає підстави позитивно оцінити логіку дослідження, послідовність розкриття предмета роботи та спрямованість сформульованих пропозицій на вирішення актуального науково-прикладного завдання.

Метою дисертаційного дослідження визначено теоретичне обґрунтування концептуальних засад і розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів взаємодії засобів масової інформації та органів публічної влади в системі державного управління України з урахуванням викликів цифровізації, воєнного стану та євроінтеграційних процесів. Для досягнення мети автором поставлено завдання, пов’язані із систематизацією наукових підходів, уточненням категоріального апарату, обґрунтуванням європейських орієнтирів, порівнянням механізмів взаємодії, узагальненням сучасних проблем в Україні та розробленням практичних рекомендацій щодо вдосконалення комунікаційної взаємодії.

Об’єктом дослідження є суспільні відносини у сфері взаємодії органів публічної влади і засобів масової інформації, а предметом – державно-управлінські характеристики, закономірності та умови такої взаємодії в контексті демократизації, цифровізації медіапростору та євроінтеграційних перетворень. Визначення об’єкта і предмета загалом відповідає змісту роботи та спеціальності 281 “Публічне управління та адміністрування”, оскільки дослідження зорієнтоване на інституційні, нормативні, організаційні та комунікаційні механізми діяльності органів публічної влади.

Методологічне підґрунтя дослідження сформовано на основі міждисциплінарного підходу із використанням діалектичного, інституціонального, структурно-функціонального, історичного, порівняльного методів, методу узагальнення, а також аналізу статистичних документів і даних соціологічних досліджень. Вибрані методи відповідають характеру поставлених завдань і дають змогу простежити теоретичні засади владно-медійної взаємодії, її європейський контекст та можливі напрями трансформації в Україні.

Структура дисертації є послідовною та узгодженою з метою дослідження. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг роботи становить 222 сторінки, з них 181 сторінка основного тексту. Дисертація

містить 5 таблиць, 9 рисунків і 2 додатки; список використаних джерел налічує 175 найменувань.

Результати дисертаційного дослідження оприлюднено у 16 наукових працях, серед яких 11 статей у наукових фахових виданнях України та 5 матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій. У двох публікаціях, виконаних у співавторстві, у дисертації зазначено особистий внесок здобувача, що дає змогу виокремити результати, належні авторові.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення дисертації пов'язане з можливістю використання сформульованих положень і рекомендацій у діяльності органів публічної влади, органів місцевого самоврядування та медійних організацій під час удосконалення комунікаційних процедур, забезпечення інформаційної відкритості, розвитку механізмів громадського контролю і формування прозорих стандартів висвітлення діяльності публічної влади.

Використання результатів дослідження підтверджено довідками, поданими у додатку А. Зокрема, Всеукраїнською асоціацією органів місцевого самоврядування “Асоціація міст України” впроваджено концептуально-методичні підходи автора до вдосконалення механізмів взаємодії органів публічної влади та медіа, забезпечення прозорості управлінських процесів і розвитку комунікації з громадськістю, що засвідчено довідкою від 23 березня 2026 року № 6-3/26.

Товариством з обмеженою відповідальністю “Видавництво Український медіа дім” використано положення та практичні результати дослідження під час підготовки журналістських і аналітичних матеріалів, присвячених питанням державної інформаційної політики, відкритості органів публічної влади, прозорості їх діяльності, розвитку медіасередовища та професійних стандартів журналістики, що підтверджено довідкою від 25 березня 2026 року № 1/25-03. Зазначені документи засвідчують апробацію результатів дослідження та їх прикладну релевантність для публічного управління і медіакомунікацій.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна дисертації полягає у теоретичному обґрунтуванні концептуальних засад та розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів взаємодії засобів масової інформації та органів публічної влади у системі державного управління України в умовах демократичного розвитку та європейської інтеграції.

До найбільш значущих результатів дослідження, що характеризують його наукову новизну, належать такі положення:

у перше:

– запропоновано концептуальну модель удосконалення взаємодії органів публічної влади і засобів масової інформації у системі державного управління, що поєднує політичний, інформаційний та легіслативний виміри державно-управлінської комунікації і передбачає унормування діяльності медійних регуляторів, правове осмислення статусу новітніх інформаційних

суб'єктів та формування балансу між свободою медіа, національною безпекою і правом громадян на інформацію;

удосконалено:

- понятійно-категоріальний апарат науки державного управління через формулювання авторського визначення “принципу інформаційної прозорості в системі публічного адміністрування” як базового імперативу відкритості, доступності інформації, громадського контролю та ефективного зворотного зв'язку;

- теоретичні підходи до механізмів взаємодії органів публічної влади та засобів масової інформації через урахування технологічних, правових та інституційних чинників доступу до інформаційних ресурсів, використання мережевих технологій і належного захисту даних;

- підходи до осмислення сучасного стану владно-медійної взаємодії, у яких акцентовано роль громадянського суспільства у формуванні медіапорядку денного та обов'язок держави забезпечувати відкритість і недопущення неправомірного тиску на журналістів;

дістали подальшого розвитку:

- наукові підходи до оцінювання європейського вектору розвитку взаємодії органів публічної влади та засобів масової інформації через розкриття інституційної підтримки свободи журналістики і медіаплюралізму;

- підходи до інституціональної трансформації механізмів взаємодії в Україні шляхом адаптації європейських практик підтримки журналістики та запобігання порушенням свободи діяльності медіа і журналістів з боку публічних інституцій.

Оцінка змісту та завершеності дисертаційного дослідження. У першому розділі “Теоретичні основи дослідження механізмів взаємодії органів публічної влади і засобів масової інформації” автор систематизував наукові підходи до досліджуваної проблематики, розглянув вітчизняний і зарубіжний науковий дискурс та уточнив сутність категорій, пов'язаних із владно-медійною взаємодією. Вагомим теоретичним результатом цього розділу є обґрунтування принципу інформаційної прозорості як складової публічного адміністрування, що поєднує змістові орієнтири відкритості і підзвітності з інституційно-функціональними механізмами їх реалізації.

У другому розділі “Особливості взаємодії органів публічної влади і засобів масової інформації у системі державного управління” проаналізовано європейські орієнтири розвитку взаємодії влади і медіа, організаційно-правові підходи до функціонування медіарегуляторів та інституціональні перетворення в Україні. Позитивно оцінюється прагнення автора поєднати питання редакційної незалежності, медіаплюралізму, прозорості, цифровізації та нормативного забезпечення взаємодії органів публічної влади з медіа у межах європейського інтеграційного напрямку.

У третьому розділі “Удосконалення взаємодії органів публічної влади і засобів масової інформації” визначено стан і проблеми досліджуваної взаємодії в Україні, сформульовано засоби подолання негативних тенденцій та запропоновано концептуальну модель удосконалення владно-медійної

взаємодії. У поданому на сторінці 187 рисунку 3.3 автор візуалізує зв'язок принципу інформаційної прозорості з політичним, інформаційним і легіслативним вимірами, суб'єктами публічного управління, механізмами взаємодії та очікуваними результатами у вигляді медійної демократії та інтегрованого інформаційного потоку.

Завершальним елементом дисертації є практичні рекомендації для центральних органів виконавчої влади, Міністерства цифрової трансформації України та Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, наведені у висновках. Зокрема, автор пропонує розроблення стандартів публічних комунікацій, посилення відкритості даних, розвиток моніторингу медіавласності, визначення індикаторів медіаплюралізму і підтримку локальних медіасуб'єктів. Це засвідчує орієнтацію роботи не лише на теоретичне осмислення проблеми, а й на практичні управлінські рішення.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Ознайомлення з текстом дисертації засвідчує наявність посилань на використані наукові, нормативні та інформаційні джерела, а також виокремлення особистого внеску здобувача у працях, підготовлених у співавторстві. У межах матеріалів, наданих для підготовки відгуку, положень, що давали б підстави стверджувати про недотримання здобувачем вимог академічної доброчесності, не встановлено.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Загалом дисертація виконана на належному науковому рівні, має актуальний характер, відзначається логічною структурою, містить наукові результати і практичні рекомендації щодо удосконалення взаємодії органів публічної влади та засобів масової інформації. Водночас, позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Марченка Романа Валерійовича, необхідно висловити окремі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. П. 2.2 Розділу II (с. 110-111) автор обґрунтовує роль Організації безпеки та кооперації в Європі (OSCE) у регулюванні політичних та інформаційних аспектів напруженості на міжнародному і внутрішньодержавному рівнях. Водночас твердження про безпосередню залученість OSCE у кооперацію між владою та ЗМІ в ЄС потребує більш критичного осмислення. Доцільним є уточнення меж впливу інституції, розмежування між формальними механізмами сприяння демократизації та практичними інструментами реалізації плюралізму думок і свободи слова. Також доцільним є включення прикладів конкретних процедур та результатів діяльності OSCE, щоб підкреслити фактичний ефект її участі у медіа-взаємодії.

2. П. 2.3 Розділу II (с. 126-127) автор порівнює реформування Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення із підходами ЄС, зокрема у контексті EU Media Freedom Act 2022 та Закону України № 2782-XII. Однак твердження про "видозміну юрисдикційних повноважень" та "управління сталим розвитком ЗМІ" потребує деталізації. Варто окремо виділити, які положення є повністю гармонізованими, а які – частково адаптованими, а також проаналізувати практичні наслідки їх

застосування. Корисним було б додати оцінку ефективності механізмів впровадження медійного плюралізму в національному контексті, щоб уникнути декларативності тверджень.

3. П. 3.3 Розділу III (с. 178-179, Таблиця 3.2) здобувач пропонує політичну модель покращення взаємодії влади та ЗМІ в Україні через "Механізм застосування правового верховенства" та "Дорожню карту забезпечення медійної демократії". Водночас викладене положення потребує критичного осмислення щодо реалізації на практиці. Зокрема, необхідно проаналізувати, як передбачені механізми забезпечують транспарентність медіавласності, зниження втручання органів влади та рівноправність журналістів. Також доцільним є уточнення, яким чином поєднуються положення різних нормативно-правових актів (Закони № 2849-IX та № 2657-XII) та чи забезпечують вони ефективно впровадження принципів плюралізму та свободи слова у реальних умовах.

4. П. 3.3 Розділу III (с. 182) автор пропонує створення окремого нормативного акта для врегулювання діяльності Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення, що не дублював би положення Закону "Про медіа" № 2849-IX. Проте твердження про потенційні наслідки прийняття такої Постанови потребує уточнення: необхідно критично оцінити, як вона вплине на практичну координацію діяльності ЗМІ та органів влади, а також які ризики дублювання або невідповідності існуючому законодавству можуть виникнути. Доцільним є включення аналізу потенційних механізмів моніторингу ефективності такої регуляторної ініціативи.

Втім, висловлені зауваження мають дискусійний і рекомендаційний характер, не впливають на загальний позитивний висновок щодо дисертації та не ставлять під сумнів основні наукові результати, отримані здобувачем.

Загальний висновок та оцінка дисертації

Дисертація Марченка Романа Валерійовича "Взаємодія засобів масової інформації та органів публічної влади: державно-управлінський аспект" є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею, у якій розв'язано актуальне науково-прикладне завдання щодо теоретичного обґрунтування і практичного вдосконалення механізмів взаємодії органів публічної влади та засобів масової інформації в умовах демократичного розвитку, цифрової трансформації, європейської інтеграції та безпекових викликів.

За актуальністю теми, рівнем обґрунтованості наукових положень, змістом сформульованої наукової новизни, практичним значенням результатів, повнотою їх оприлюднення та відповідністю спеціальності 281 "Публічне управління та адміністрування" дисертаційне дослідження відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами) та вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від

12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент

доцент кафедри публічного адміністрування
Навчально-наукового інституту
управління, економіки та бізнесу
Міжрегіональної Академії
управління персоналом,
к.держ.упр., доцент

Катерина МАЙСТРЕНКО

